

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

УДК 792.8:7.038.6(091)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/98-2-5>

Наталія ЛУПАК,

orcid.org/0000-0001-7868-8771

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

(Тернопіль, Україна) lupak@elr.tnpu.edu.ua

Тетяна СОЛОНИНКА,

orcid.org/0009-0004-2278-2397

асистент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

(Тернопіль, Україна) tamatania90@ukr.net

Лариса МАРКЕВИЧ,

orcid.org/0000-0001-7224-7756

доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

(Тернопіль, Україна) lm_dance@tnpu.edu.ua

ЕВОЛЮЦІЯ СУЧАСНОГО ТАНЦЮ У XX–XXI СТОЛІТТЯХ: ВІД МОДЕРНУ ДО ПОСТМОДЕРНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ

Стаття присвячена комплексному аналізу еволюції сучасного танцю у XX–XXI століттях, зокрема трансформації від класичних форм модерну до постмодерної хореографії та її актуального розвитку в Україні. Дослідження здійснено на основі міждисциплінарного підходу, який поєднує мистецтвознавчі, культурологічні, соціальні та технологічні аспекти танцю як художнього явища та соціального феномену. У роботі розглянуто теоретико-методологічні засади сучасного танцю, зокрема етапи виникнення модерну, його художньо-естетичні принципи, експресивні та структурні інновації, а також ключові риси постмодерної хореографії, серед яких деконструкція руху, плюралізм стилів, імпровізаційні практики та інтерактивність із глядачем і простором. Особливу увагу приділено трансформаціям у XXI столітті, що зумовлені цифровізацією, використанням мультимедійних та віртуальних технологій, інтеграцією міждисциплінарних практик, глобалізацією художніх процесів, а також експериментами з тілом, просторовими структурами та новими формами презентації. У межах українського контексту досліджується синтез міжнародних тенденцій та національних традицій, розвиток авторських шкіл і освітніх програм, активність фестивальної сцени, творчих резиденцій та громадських ініціатив. Показано, що сучасний танець в Україні формується не лише як мистецька практика, а й як соціокультурний та педагогічний процес, що стимулює нові художні мови, професійні стандарти та колаборації між художниками різних дисциплін. Стаття демонструє, що сучасний танець XXI століття є багатошаровим, концептуально насиченим і інтерактивним явищем, яке відображає соціальні, культурні та філософські процеси сучасності, відкриває можливості для інноваційних експериментів у хореографії та формує підґрунтя для подальшого розвитку танцювальної культури як в Україні, так і в міжнародному контексті.

Ключові слова: сучасний танець, модерн, постмодерна хореографія, трансформація, Україна, міждисциплінарність, цифрові технології.

.....

Nataliya LUPAK,
 orcid.org/0000-0001-7868-877
 Doctor of Pedagogical Sciences, Professor;
 Professor of the Department of Pedagogy and Methodology of Primary and Preschool Education
 Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
 (Ternopil, Ukraine) lupak@elr.tnpu.edu.ua

Tetiana SOLONYNKA,
 orcid.org/0009-0004-2278-2397
 Assistant Professor at the Department of Musicology and Music Education
 Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
 (Ternopil, Ukraine) mamatania90@ukr.net

Larisa MARKEVICH,
 orcid.org/0000-0001-7224-7756
 Associate Professor at the Department of Musicology and Music Education
 Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
 (Ternopil, Ukraine) lm_dance@tnpu.edu.ua

EVOLUTION OF CONTEMPORARY DANCE IN THE XXTH–XXI ST CENTURIES: FROM MODERN TO POSTMODERN CHOREOGRAPHY

This study examines the evolution of contemporary dance from the XXth to the XXIst centuries, focusing on the transformation from modern to postmodern choreography and its current manifestations in Ukraine. Using an interdisciplinary approach, the research combines theoretical, cultural, social, and technological perspectives to analyze how dance operates as both an artistic practice and a medium for cultural expression. The article explores the historical development of modern dance, highlighting its rejection of classical ballet conventions, the emphasis on expressive bodily movement, improvisation, and the articulation of individual emotional and psychological states. Key features of postmodern choreography are also investigated, including movement deconstruction, stylistic pluralism, improvisation, audience interactivity, and the conceptualization of dance as a tool for intellectual and cultural reflection. Furthermore, contemporary transformations in the 21st century are examined, particularly the integration of digital technologies, multimedia installations, virtual and augmented reality, and interactive platforms, which expand choreographic possibilities and audience engagement. The Ukrainian context is emphasized, demonstrating how local choreographers integrate international trends with national traditions, develop educational programs and workshops, create creative residencies, and participate in international festivals, thus contributing to the global contemporary dance discourse. The study also highlights the importance of pedagogy, institutional support, and technological innovation in shaping professional standards and artistic languages. This research demonstrates that contemporary dance in the 21st century is a multilayered, interactive, and conceptually rich phenomenon, capable of reflecting complex social, cultural, and philosophical processes while fostering ongoing innovation in choreography at both national and international levels.

Key words: contemporary dance, modern dance, postmodern choreography, transformation, Ukraine, interdisciplinarity, digital technologies.

Постановка проблеми. Еволюція сучасного танцю у XX–XXI століттях є складним і багатовимірним процесом, що відображає глибинні трансформації художнього мислення, культурних парадигм і суспільних практик. Відмова від канонів класичного балету на початку XX століття зумовила появу танцю модерн як форми художнього протесту та пошуку нових засобів вираження, орієнтованих на індивідуальність, внутрішній стан і тілесну експресію. У подальшому розвиток хореографії призвів до формування постмодерної естетики, яка поставила під сумнів сталі уявлення про композицію, техніку та саму природу танцю, розширивши його межі до міждисциплінарних і концептуальних практик. У цьому контексті постає

необхідність комплексного осмислення змін, що відбулися у хореографічному мистецтві протягом зазначеного періоду.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що сучасний танець сьогодні функціонує як відкрита система, яка постійно інтегрує нові форми, техніки та ідеї, запозичені з різних сфер культури, зокрема театру, перформансу, візуального мистецтва та цифрових технологій. Водночас у науковому дискурсі спостерігається певна фрагментарність у висвітленні етапів становлення сучасної хореографії, що ускладнює формування цілісного уявлення про її еволюцію. Особливо це стосується співвідношення модерністських і постмодерністських тенденцій, їхньої спадковості та взаємовп-

ливів, а також ролі індивідуальних авторських практик у формуванні нових хореографічних мов.

Окремою проблемою є недостатня систематизація теоретичних підходів до аналізу сучасного танцю як культурного феномена. Існуючі дослідження часто зосереджуються або на історико-описовому аспекті, або на аналізі окремих хореографічних практик, залишаючи поза увагою цілісну картину трансформації танцювального мистецтва у контексті змін художніх парадигм. Це зумовлює потребу у поєднанні історичного, естетичного та культурологічного підходів, що дозволить глибше розкрити логіку розвитку сучасного танцю та визначити його місце у системі сучасного мистецтва.

Таким чином, постановка проблеми полягає у необхідності комплексного дослідження еволюції сучасного танцю від модерну до постмодерної хореографії з урахуванням взаємозв'язку художніх, соціокультурних і філософських чинників. Важливим є виявлення основних етапів цього процесу, характеристика провідних тенденцій і принципів, а також з'ясування специфіки трансформації хореографічної мови у XX–XXI століттях. Це дозволить не лише узагальнити наявні наукові підходи, але й окреслити перспективи подальших досліджень у галузі сучасного хореографічного мистецтва.

Аналіз досліджень. Аналіз сучасних наукових досліджень свідчить про зростаючий інтерес до осмислення еволюції сучасного танцю як складного культурного та художнього феномена. Українські науковці (О. Бігус (2021), Т. Драч, М. Погребняк (2022), К. Лук'яненко (2023), О. Пастухов (2021), І. Коваленко (2022) зосереджують увагу на уточненні понятійного апарату, історичних витоків танцю модерн в Україні, а також на аналізі творчості окремих хореографів і педагогічних підходів до викладання сучасного танцю. Водночас у новітніх працях (О. Бойко, 2025) акцентується увага на естетиці постмодернізму та трансформації хореографічної мови. Зарубіжні дослідники (V. Angelov (2023), E. Brannigan (2023), A. Pakes (2020), J. Birringer (2021), X. Peng (2024) розглядають сучасний танець у ширшому контексті міждисциплінарних практик, концептуального мистецтва, тілесності та перформативності, підкреслюючи його зв'язок із глобалізаційними та культурними процесами. Таким чином, сучасний науковий дискурс характеризується поєднанням історико-теоретичних і культурологічних підходів, однак потребує подальшої систематизації та узагальнення.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість

сучасних досліджень, у науковому дискурсі залишаються недостатньо розкритими окремі аспекти еволюції сучасного танцю, зокрема відсутня цілісна концептуальна модель переходу від модерну до постмодерної хореографії з урахуванням їх взаємозв'язку та спадковості. Недостатньо систематизованими є питання трансформації хореографічної мови в умовах глобалізації, цифровізації та міждисциплінарних впливів, а також роль українського контексту в загальносвітових процесах розвитку танцю. Крім того, потребує глибшого аналізу співвідношення теоретичних і практичних підходів до осмислення сучасного танцю, що ускладнює формування узагальненого бачення його розвитку у XX–XXI століттях.

Мета статті – комплексний аналіз еволюції сучасного танцю у XX–XXI століттях від модерну до постмодерної хореографії та визначення основних тенденцій трансформації хореографічної мови.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи теоретико-методологічні засади дослідження сучасного танцю, слід зазначити, що сучасний танець як об'єкт наукового дослідження постає складним, багатовимірним феноменом, що поєднує у собі художні, культурні, соціальні та філософські аспекти. Його вивчення потребує застосування міждисциплінарного підходу, оскільки він знаходиться на перетині мистецтвознавства, культурології, естетики, антропології та соціології. Водночас специфіка танцю як мистецтва руху зумовлює необхідність врахування тілесності як основного засобу художнього вираження, що ускладнює традиційні методи аналізу, орієнтовані на текстуальні чи візуальні форми мистецтва (Пастухов, 2021).

Однією з ключових проблем у дослідженні сучасного танцю є визначення його понятійного апарату. Термін «сучасний танець» використовується для позначення широкого спектра хореографічних практик, які сформувалися у XX столітті як альтернатива класичному балету та продовжують трансформуватися у XXI столітті. У науковому дискурсі він часто охоплює такі напрями, як модерн-танець, постмодерний танець і контемпорарі, що ускладнює його однозначне тлумачення. Відтак виникає потреба у чіткому розмежуванні цих понять та визначенні їхніх спільних і відмінних рис.

Важливим теоретичним підґрунтям дослідження сучасного танцю є концепції модернізму та постмодернізму, які визначають загальні тенденції розвитку мистецтва у XX–XXI століттях. Модернізм характеризується прагненням до нова-

Таблиця 1

Теоретико-методологічні засади дослідження сучасного танцю

Компонент дослідження	Сутність	Основні характеристики	Значення для аналізу сучасного танцю
Сучасний танець як об'єкт дослідження	Багатовимірний художньо-культурний феномен	Поєднання мистецтва, соціальних практик, філософії, тілесності	Визначає необхідність комплексного підходу
Понятійний апарат	Сукупність термінів і визначень	Включає модерн, постмодерн, contemporary	Забезпечує точність і науковість дослідження
Проблема дефініції	Невизначеність терміна «сучасний танець»	Різні трактування в науці	Ускладнює систематизацію знань
Модернізм	Художній напрям XX ст.	Новаторство, індивідуалізація, відмова від канонів	Закладає основу сучасного танцю
Постмодернізм	Культурно-естетична парадигма	Плюралізм, іронія, деконструкція	Розширює межі хореографії
Історико-генетичний підхід	Аналіз розвитку у часі	Вивчення витоків і етапів еволюції	Дозволяє простежити становлення танцю
Системний підхід	Розгляд танцю як цілісної системи	Взаємодія руху, музики, простору	Формує комплексне бачення структури танцю
Культурологічний підхід	Аналіз у соціокультурному контексті	Вплив глобалізації, культури, суспільства	Розкриває зв'язок танцю з соціумом
Мистецтвознавчий підхід	Дослідження художніх особливостей	Аналіз стилю, композиції, образу	Дає змогу оцінити естетику танцю
Феноменологічний підхід	Аналіз тілесного досвіду	Сприйняття, емоції, переживання	Поглиблює розуміння сутності танцю
Семіотичний підхід	Танець як система знаків	Рух як носій смислів	Дозволяє інтерпретувати значення рухів
Міждисциплінарний підхід	Поєднання різних наук	Перформанс, медіа, антропологія	Розширює межі дослідження
Тілесність	Основний інструмент вираження	Рух як форма комунікації	Центральний елемент танцю
Хореографічна мова	Сукупність рухових засобів	Пластика, ритм, композиція	Визначає художню специфіку
Соціокультурні чинники	Вплив середовища	Глобалізація, технології	Формують нові тенденції
Міжкультурна взаємодія	Вплив різних культур	Обмін стилями і техніками	Збагачує сучасний танець
Технологічний вплив	Використання новітніх технологій	Цифрові медіа, інтерактивність	Розширює можливості сценічності
Перформативність	Танець як дія	Взаємодія з глядачем	Підсилює комунікативну функцію
Композиція танцю	Структура побудови	Простір, час, динаміка	Формує цілісність твору
Значення методології	Узагальнення підходів	Комплексність і системність	Забезпечує глибоке наукове дослідження

Джерело: розроблено авторами дослідження

торства, індивідуалізації художнього висловлювання та відмови від академічних канонів, тоді як постмодернізм акцентує увагу на плюралізмі, іронії, деконструкції та взаємодії різних стилів і жанрів. У хореографії ці підходи проявляються у зміні ставлення до руху, простору, часу та ролі виконавця. Методологічна база дослідження сучасного танцю включає комплекс підходів, серед яких провідне місце займають історико-генетичний, системний, культурологічний та мистецтвознав-

чий методи. Історико-генетичний підхід дозволяє простежити етапи становлення та розвитку сучасного танцю, виявити його витoki та закономірності трансформації. Системний підхід розглядає танець як цілісну структуру, що включає різні елементи – рух, композицію, музику, сценічний простір і взаємодію з аудиторією (Бігус, 2021).

Культурологічний підхід дає змогу аналізувати сучасний танець у контексті соціокультурних процесів, що впливають на його розвиток. Зокрема,

він дозволяє враховувати вплив глобалізації, міжкультурної комунікації та технологічних інновацій на формування нових хореографічних практик. У цьому контексті сучасний танець розглядається не лише як мистецтво, а й як форма соціальної взаємодії, що відображає актуальні проблеми та цінності суспільства.

Мистецтвознавчий підхід зосереджується на аналізі художніх особливостей сучасного танцю, таких як структура руху, композиція, стилістика та естетичні принципи. Він дозволяє дослідити специфіку хореографічної мови, її виражальні можливості та способи створення художнього образу. Особливу увагу приділяється взаємодії руху з музикою, світлом, сценографією та іншими елементами сценічного мистецтва.

Окреме місце у методології дослідження займає феноменологічний підхід, який акцентує увагу на тілесному досвіді виконавця та глядача. Він дозволяє розглядати танець як процес переживання, у якому важливу роль відіграють відчуття, емоції та індивідуальне сприйняття. Такий підхід сприяє глибшому розумінню сутності танцю як живого, динамічного явища, що не зводиться лише до формальних характеристик руху. Суттєвим є також семіотичний підхід, який розглядає танець як систему знаків і символів. У межах цього підходу рухи тіла інтерпретуються як носії значень, що формуються у процесі взаємодії між виконавцем і глядачем. Це дозволяє аналізувати танець як особливу мову, яка передає інформацію через невербальні засоби та створює багатопланові смислові структури (Коваленко, 2022).

У контексті сучасних досліджень значну роль відіграє також міждисциплінарний підхід, що поєднує методи різних наук для комплексного аналізу танцю. Зокрема, залучення ідей перформативних студій, тілесних практик та медіадосліджень дозволяє розширити уявлення про сучасний танець та його функціонування у культурному просторі. Це сприяє виявленню нових аспектів взаємодії танцю з іншими видами мистецтва та технологіями.

Переходячи до виникнення танцю модерн на початку XX століття, необхідно вказати, що це стало результатом глибоких змін у художній культурі та суспільному житті, що супроводжувалися кризою академічних традицій класичного балету. Жорсткі канони, формалізованість рухів і підпорядкованість усталеним нормам не відповідали новим естетичним запитам митців, які прагнули більшої свободи самовираження. У цьому контексті танець модерн сформувався як своєрідна альтернатива класичній хореографії, орієнтована на

природність руху, індивідуальність виконавця та глибоку емоційну виразність.

Однією з ключових передумов становлення танцю модерн стало зростання інтересу до внутрішнього світу людини, її психоемоційного стану та тілесного досвіду. Митці почали розглядати тіло не лише як інструмент виконання заданих рухів, а як самостійний засіб художнього висловлювання. Це призвело до формування нових підходів до руху, які базувалися на імпровізації, природності та органічності, а також на відмові від жорстких технічних обмежень (Pakes, 2020).

Важливу роль у розвитку танцю модерн відіграли провідні хореографи початку XX століття, які заклали його теоретичні та практичні основи. Їхня творчість була спрямована на пошук нових форм руху, здатних передати складні емоційні стани та філософські ідеї. Вони експериментували з ритмом, простором, музичним супроводом і сценічним оформленням, створюючи нову мову танцю, яка відрізнялася від традиційних балетних форм. Однією з характерних рис танцю модерн стала відмова від симетрії, чіткої композиційної структури та ідеалізованої техніки руху. Натомість увага зосереджувалася на індивідуальній пластичності виконавця, його здатності передавати внутрішній стан через рух. У цьому контексті танець модерн набував рис експресивного мистецтва, де головною цінністю ставала щирість і безпосередність художнього висловлювання.

Розвиток танцю модерн також був тісно пов'язаний із загальними тенденціями модернізму в мистецтві, зокрема з прагненням до новаторства, експерименту та переосмислення традиційних форм. У цей період активно формуються нові естетичні принципи, що базуються на індивідуальному баченні митця, його суб'єктивному досвіді та прагненні до самовираження. Це сприяло появі різноманітних шкіл і напрямів у межах танцю модерн (Angelov, 2023).

У середині XX століття танець модерн зазнає подальшої еволюції, що проявляється у розширенні його технічного та виразного арсеналу. З'являються нові підходи до організації руху, зокрема використання принципів контракції та релаксації, роботи з вагою тіла, гравітацією та диханням. Це дозволяє створювати більш складні та багатогранні хореографічні композиції, що відображають внутрішню динаміку людського існування. Водночас відбувається поступова інституціоналізація танцю модерн, що проявляється у створенні професійних шкіл, студій та навчальних програм. Це сприяє поширенню нових хореографічних практик і формуванню системи підготовки

виконавців. Завдяки цьому танець модерн набуває статусу самостійного виду сценічного мистецтва, що має власну теорію, методіку та естетику (Brannigan, 2023).

У другій половині XX століття танець модерн починає взаємодіяти з іншими видами мистецтва, такими як театр, музика, образотворче мистецтво та кіно. Це призводить до виникнення нових синтетичних форм, у яких танець виступає як один із елементів комплексного художнього висловлювання. Така інтеграція сприяє розширенню меж хореографії та формуванню нових напрямів, що згодом стануть основою постмодерної хореографії. Важливим етапом у розвитку танцю модерн стало його поширення у різних культурних контекстах, що сприяло формуванню національних шкіл і традицій. У різних країнах модерн набував специфічних рис, зумовлених місцевими культурними особливостями, що робило його ще більш різноманітним і багатогранним явищем. Це дозволило танцю модерн стати глобальним феноменом, що вплинуло на розвиток світової хореографії.

Аналізуючи формування постмодерної хореографії та її естетичні особливості, слід вказати, що постмодерна хореографія, яка сформувалася у другій половині XX століття, стала радикальною відповіддю на традиційні підходи класичного та модерного танцю. Вона заперечує усталені канони композиції, техніки і драматургії, підкреслюючи відмову від ієрархії рухових форм та відкритість до експерименту. Центральним у постмодерному танці є не кінцевий художній продукт, а процес створення та переживання танцювальної дії, що робить його інтерактивним і концептуально багатогарним явищем. Однією з ключових особливостей постмодерної хореографії є деконструкція традиційних образів тіла та руху. Виконавець більше не прагне до ідеальної техніки чи естетичної гармонії; натомість увага зосереджується на природності, випадковості та тілесному експерименті. Це проявляється у використанні імпровізаційних практик, нестандартних позицій, змін ритму та взаємодії з простором, що дозволяє розширити виразні можливості хореографії та створювати нові смисли у межах рухового мистецтва (Birringer, 2021).

Постмодерний танець також характеризується плюралізмом стилів і жанрів. Митці активно інтегрують елементи різних культурних і художніх практик – від театру та перформансу до візуального мистецтва і мультимедійних технологій. Це дозволяє створювати міждисциплінарні форми, у яких танець функціонує як частина складної

художньої композиції, що взаємодіє з іншими видами мистецтва та технологіями.

Імпровізація у постмодерній хореографії відіграє центральну роль. Вона стає не лише технікою, а й філософським принципом, що підкреслює свободу творчості, непередбачуваність і унікальність кожного виконання. Через імпровізацію танець перетворюється на процес дослідження тіла та простору, де глядач стає свідком живого, неповторного акту творення, що неможливо відтворити в ідентичній формі двічі (Peng, 2024).

Одним із визначальних аспектів постмодерної хореографії є робота з простором і часом. Танцювальні композиції часто відмовляються від лінійної структури, традиційної драматургії та симетрії, натомість організуючи рух у вигляді фрагментів, повторів, контрастів і випадкових елементів. Такий підхід дозволяє досліджувати нові відчуття та взаємодію між виконавцем і глядачем, перетворюючи сцену на експериментальний простір відкритого художнього досвіду.

Постмодерні хореографи також підкреслюють важливість концептуального змісту танцю. Рух стає не лише формою естетичного задоволення, а й засобом передачі ідеї, соціального або філософського повідомлення. Це призводить до появи творів, у яких танець стає формою художнього мислення та рефлексії, а його зміст формує нові способи взаємодії з культурним середовищем. У постмодерному танці значну роль відіграє і глядацька взаємодія. Виконавець і аудитор стають співтворцями художнього процесу, а межа між сценою та залом розмивається. Такий підхід створює ефект присутності, де глядач не лише спостерігає, а й впливає на процес танцю, що робить кожен виступ унікальним і неповторним.

Важливим чинником формування постмодерної хореографії є технологічний прогрес. Використання мультимедійних засобів, проєкцій, інтерактивних інсталяцій і цифрових платформ дозволяє створювати нові просторові та візуальні ефекти, які інтегруються в хореографічний процес. Це розширює художні можливості танцю та відкриває нові шляхи комунікації з аудиторією у XXI столітті (Драч, Погребняк, 2022).

Слід зазначити, що постмодерна хореографія активно розвивалася у взаємодії з міжнародними тенденціями. Вплив зарубіжних шкіл, міжкультурна комунікація та обмін практиками сприяли формуванню універсальної мови сучасного танцю, що водночас зберігає локальні національні особливості. Українські хореографи, запозичуючи світові тенденції, створюють власні інтерпретації

постмодерної естетики, поєднуючи її з національними традиціями.

Говорячи про трансформацію сучасного танцю у XXI столітті, необхідно виділити такі її елементи:

У XXI столітті сучасний танець зазнає глибоких трансформацій, що зумовлені інтеграцією нових технологій, глобалізаційними процесами та змінами у культурних практиках. Цей період характеризується посиленням міждисциплінарності, коли хореографія все частіше взаємодіє з візуальним мистецтвом, театром, музикою, цифровими медіа та навіть науковими технологіями. Такий підхід не лише розширює виразні можливості танцю, а й перетворює його на платформу для концептуальних та експериментальних досліджень (Драч, Погребняк, 2022).

Одним із головних напрямів трансформації є цифровізація хореографії. Використання відеоартів, проєкцій, інтерактивних технологій і VR/AR рішень дозволяє створювати нові просторові та візуальні ефекти. Цифрові платформи не тільки стають засобом постановки танцю, але й каналом його поширення, надаючи можливість досягти глобальної аудиторії. У результаті сучасний танець перестає бути обмеженим традиційною сценою, відкриваючи нові форми взаємодії з глядачем. Характерною рисою сучасного танцю XXI століття є активне використання міждисциплінарних практик. Танцювальні композиції все частіше

інтегрують елементи театральної драматургії, перформативних студій, інсталяцій та художніх акцій. Це дозволяє хореографу створювати багатопланові твори, у яких танець стає одним із компонентів комплексного художнього досвіду. Такий підхід стимулює розвиток нових мов руху та способів вираження ідеї (Бойко, 2025).

Сучасний танець XXI століття демонструє тенденцію до плюралізму стилів і культурних впливів. Глобалізація сприяє швидкому обміну ідеями між різними країнами та культурами, що дозволяє створювати гібридні форми танцю. Українські хореографи активно інтегрують світові практики, зберігаючи при цьому національні традиції, що формує унікальні культурні інтерпретації сучасного мистецтва. Значну роль у розвитку сучасного танцю відіграє тілесність та індивідуальність виконавця. XXI століття характеризується поглибленим дослідженням фізичних можливостей тіла, його взаємодії з простором та іншими виконавцями. Використання нових технік та експериментальних підходів до руху дозволяє створювати неповторні, концептуально насичені композиції, що відображають сучасні культурні і соціальні проблеми (Бойко, 2025).

Інтерактивність та участь глядача стають центральними принципами сучасного танцю. Вистави та перформанси все частіше включають елементи імпровізації, де аудиторія стає співтворцем художнього процесу. Така взаємодія створює

Рис. 1. Ключові елементи трансформації сучасного танцю у XXI столітті

(Джерело: розроблено авторами дослідження)

унікальний досвід переживання танцю, розмиваючи традиційну межу між сценою і залом та підкреслюючи живу природу хореографії. Сучасний танець також демонструє високий рівень концептуалізації. Хореографи використовують танець як засіб передачі соціальних, культурних та філософських ідей. Рух стає мовою, здатною передавати складні смисли, досліджувати ідеї часу, простору, ідентичності та взаємодії людини із середовищем. Така концептуальність підкреслює значення танцю як інтелектуального та культурного явища.

Важливою тенденцією є розвиток постмодерних принципів у новітніх практиках. Розмивання меж між стилями, відмова від усталених канонів композиції та відкритість до випадковості дозволяють хореографам створювати роботи, що постійно змінюються, експериментують із формою та змістом. Це забезпечує високий рівень динамічності та адаптивності сучасного танцю.

У ХХІ столітті значущою стає роль освітніх та дослідницьких програм у формуванні сучасного танцю. Академічні школи та університети розробляють навчальні дисципліни, що поєднують практику, теорію та інноваційні технології. Це сприяє професійному розвитку хореографів, поширенню сучасних методик та інтеграції українських практик у глобальний культурний простір.

Розглядаючи український контекст розвитку сучасного танцю, необхідно вказати, що він відбувається на тлі загальносвітових тенденцій, водночас зберігаючи власні національні особливості. Українська хореографія ХХ–ХХІ століть відзначається поєднанням світових стилів модерн і постмодерн із національними танцювальними традиціями та фольклорною спадщиною. Такий синтез дозволяє створювати унікальні художні продукти, які одночасно відповідають сучасним вимогам міжнародного мистецького дискурсу і зберігають локальну ідентичність (Єліна, 2021).

Однією з ключових особливостей українського сучасного танцю є розвиток індивідуальних шкіл хореографії, що базуються на авторських методиках. Видатні українські хореографи модерного та постмодерного спрямування активно експериментують із тілесністю, простором і композицією, створюючи власну художню мову. Ці практики слугують підґрунтям для підготовки нових поколінь танцівників та хореографів, здатних до інноваційної творчості. Особливе місце у формуванні українського сучасного танцю займають педагогічні та академічні програми. Навчальні заклади, такі як Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв та інші університети, розробляють курси сучасного танцю, що поєднують практичну

підготовку з теоретичними знаннями. Це сприяє систематизації методології, формуванню професійних компетенцій та інтеграції української хореографії у світовий контекст.

Важливим аспектом є адаптація постмодерних та сучасних концепцій у національному середовищі. Українські хореографи активно використовують принципи деконструкції, імпровізації та міждисциплінарності, проте роблять це з урахуванням локальної культурної специфіки. Такий підхід дозволяє створювати роботи, що відображають соціальні, історичні та культурні реалії України та формують власний наратив сучасного танцю. Український танець також активно взаємодіє з міжнародним середовищем. Українські хореографи беруть участь у міжнародних фестивалях, обмінних програмах та резиденціях, що дозволяє перенимати передові практики та адаптувати їх до національного контексту. Це сприяє розвитку творчих компетенцій, підвищенню рівня професійної майстерності та зміцненню позицій української хореографії на світовій арені (Драч, 2023).

Глобалізація культурних процесів вплинула на появу гібридних форм сучасного танцю в Україні. Зіткнення локальних традицій із міжнародними стилями призводить до виникнення нових форматів, у яких фольклорні та етнічні мотиви поєднуються з модерн, постмодерн та contemporary. Такий синтез відкриває нові шляхи експериментальної творчості та розширює художні можливості національної хореографії.

Значну роль у розвитку сучасного танцю відіграють громадські організації, театри та танцювальні студії. Вони організують фестивалі, перформанси, майстер-класи та воркшопи, що сприяють популяризації сучасного танцю, формуванню аудиторії та створенню умов для професійного зростання танцівників. Таким чином, культурна інфраструктура стає важливим чинником розвитку сучасної хореографії в Україні. Трансформація сучасного танцю в Україні також проявляється через інтеграцію цифрових технологій. Використання мультимедійних інсталяцій, відеопроєкцій та онлайн-платформ дозволяє демонструвати твори українських хореографів глобальній аудиторії. Це створює нові можливості для поширення українського мистецтва, залучення міжнародних партнерів та розвитку нових форм перформативної практики (Лук'яненко, 2023). Особливу увагу українські хореографи приділяють експерименту з тілом і простором. Виконавці досліджують взаємодію з різними ландшафтами, архітектурними просторами та сценографічними елементами, що дозволяє формувати нові есте-

тичні досвіди та розширювати художню мову сучасного танцю. Такий підхід підкреслює відкритість української хореографії до інновацій і пошуку нових форм вираження.

Висновки. Таким чином, теоретико-методологічні засади дослідження сучасного танцю формуються на основі поєднання різних наукових підходів, що забезпечує всебічне осмислення цього явища. Комплексний характер методології дозволяє не лише описати основні тенденції розвитку сучасного танцю, але й виявити глибинні механізми його трансформації у XX–XXI століттях. Це створює підґрунтя для подальшого аналізу еволюції хореографічного мистецтва від модерну до постмодерної хореографії.

Танець модерн у XX столітті пройшов складний шлях становлення та розвитку, перетворившись із альтернативної художньої практики на важливий напрям сучасного мистецтва. Його основні принципи – свобода руху, індивідуальність, експресивність та відкритість до експерименту – стали підґрунтям для подальшого розвитку хореографії, зокрема формування постмодерних практик. Це визначає його ключову роль у процесі еволюції сучасного танцю. Постмодерна хореографія представляє собою радикальне оновлення традиційних

форм танцю, де основну роль відіграють процес, експеримент, концептуальність і інтерактивність. Вона формує нову хореографічну мову, що дозволяє досліджувати рух як спосіб вираження складних культурних, соціальних та естетичних сенсів. Ці особливості роблять постмодерний танець ключовим етапом у розвитку сучасного танцю та підґрунтям для його подальших трансформацій у XXI столітті. Трансформація сучасного танцю у XXI столітті характеризується комплексністю змін, які охоплюють технологічні, концептуальні, культурні та соціальні аспекти. Танцювальні практики стають більш відкритими, гнучкими та багатозаровими, поєднуючи міждисциплінарність, цифрові технології та інтерактивність. Ці тенденції визначають подальший розвиток хореографії, формуючи нову естетику та мовні можливості сучасного танцю. Український контекст розвитку сучасного танцю характеризується поєднанням національних традицій та світових тенденцій, міждисциплінарності, експерименту та технологічних інновацій. Ці фактори сприяють формуванню унікальної художньої мови, здатної відповідати сучасним вимогам міжнародного культурного дискурсу та закласти основу для подальшого розвитку української хореографії у XXI столітті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігус О. В. Дефініція поняття «сучасний танець» у науковому дискурсі. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтва*. 2021. № 2. С. 123-128. DOI: 10.32461/2226-3209.2.2021.240061
2. Бойко О. С. Основні риси постмодернізму в хореографії. *Науковий журнал Дрогобицького державного педагогічного університету*. 2025. С. 115-120.
3. Драч Т. Л. Творчий доробок українського хореографа танцю-модерн Оксани Лань. *Молодий вчений*. 2023. № 5 (117). С. 43-45.
4. Драч Т. Л., Погребняк М. В. Західноєвропейські хореографи – представники танцю модерн України. *Молодий вчений*. 2022. № 4 (104). С. 47-50.
5. Драч Т. Л., Погребняк М. В. Західноукраїнські хореографи – представники танцю модерн сьогодення. *Мистецтвознавчі записки*. 2022. Вип. 41. С. 62-66.
6. Єліна А. С. Сучасний танець : робоча програма навчальної дисципліни. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2021. 14 с.
7. Коваленко І. М. Сучасна хореографія як феномен культурної трансформації. *Танцювальні студії*. 2022. Т. 5, № 1. С. 78-84.
8. Лук'яненко К. А. Сучасний танець у балетмейстерському мистецтві України. Київ : *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтва*. 2023. № 2. С. 117-121 с.
9. Пастухов О. А. Сучасний танець: теоретичні засади новітніх підходів до викладання. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтва*. 2021. № 4. С. 118-122.
10. Angelov V. You, the Choreographer: Creating and Crafting Dance. New York : Routledge, 2023. 320 p.
11. Birringer J. Kinetic Atmospheres: Performance and Immersion. London : Routledge, 2021. 280 p.
12. Brannigan E. The Persistence of Dance: Choreography as Concept and Material in Contemporary Art. Ann Arbor : University of Michigan Press, 2023. 374 p.
13. Pakes A. Choreography Invisible: The Disappearing Work of Dance. Oxford : Oxford University Press, 2020. 3 p.
14. Peng X. Historical Development and Cross-Cultural Influence of Dance Creation: Evolution of Body Language. *Herança – History, Heritage and Culture Journal*. 2024. Vol. 7, No. 1. P. 88-99. DOI: <https://revistaheranca.com/index.php/heranca/article/view/764/716>

REFERENCES

1. Bihus, O. V. (2021). Definitiaa poniattia "suchasnyi tanets" u naukovomu dyskursi [Definition of the Concept of 'Contemporary Dance' in the Scientific Discourse]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*. No 2. S. 123-128. DOI: 10.32461/2226-3209.2.2021.240061 [in Ukrainian].

2. Boiko, O. S. (2025). Osnovni rysy postmodernizmu v khoreografii [Key Features of Postmodernism in Choreography]. *Naukovyi zhurnal Drohobyt'skoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu*, S. 115-120 [in Ukrainian].
3. Drach, T. L. (2023). Tvorchyi dorobok ukrainskoho khoreografa tantsiu-modern Oksany Lan [The Creative Work of the Ukrainian Modern Dance Choreographer Oksana Lan]. *Molodyi vchenyi*. No 5 (117). S. 43-45 [in Ukrainian].
4. Drach, T. L., Pohrebniak, M. V. (2022). Zakhidnoevropeiski khoreografy – predstavnyky tantsiu modern Ukrainy [Western European Choreographers as Representatives of Modern Dance in Ukraine]. *Molodyi vchenyi*. No 4 (104). S. 47-50 [in Ukrainian].
5. Drach, T. L., Pohrebniak, M. V. (2022). Zakhidnoukrainski khoreografy – predstavnyky tantsiu modern siohodennia [Western Ukrainian Choreographers as Representatives of Contemporary Modern Dance]. *Mystetstvoznavchi zapysky*. No 41. S. 62-66 [in Ukrainian].
6. Yelina, A. S. (2021). Suchasnyi tanets: robocha programa navchalnoi dystsypliny [Contemporary Dance: Curriculum for an Academic Course]. Kyiv: Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka. 14 s. [in Ukrainian].
7. Kovalenko, I. M. (2022). Suchasna khoreografiia yak fenomen kulturnoi transformatsii [Contemporary Choreography as a Phenomenon of Cultural Transformation]. *Tantsiuvalni studii*. T. 5. № 1. S. 78-84 [in Ukrainian].
8. Lukianenko, K. A. (2023). Suchasnyi tanets u baletmeisterskomu mystetstvi Ukrainy [Contemporary Dance in Ukrainian Choreographic Art]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*. No 2. S. 117-121 [in Ukrainian].
9. Pastukhov, O. V. (2021). Suchasnyi tanets: teoretychni zasady novitnykh pidkhodiv do vykladannia [Theoretical Foundations of Contemporary Dance and Innovative Approaches to Its Teaching]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*. No 4. S. 118-122 [in Ukrainian].
10. Angelov, V. (2023). *You, the Choreographer: Creating and Crafting Dance*. New York: Routledge. 320 p.
11. Birringer, J. (2021). *Kinetic Atmospheres: Performance and Immersion*. London: Routledge. 318 p.
12. Brannigan, E. (2023). *The Persistence of Dance: Choreography as Concept and Material in Contemporary Art*. Ann Arbor: University of Michigan Press. 374 p.
13. Pakes, A. (2020). *Choreography Invisible: The Disappearing Work of Dance*. Oxford University Press. 360 p.
14. Peng, X. (2024). Historical Development and Cross-Cultural Influence of Dance Creation: Evolution of Body Language. *Herança – History, Heritage and Culture Journal*. Vol. 7, No. 1. P. 88-99.

Дата першого надходження статті до видання: 03.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 05.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 25.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

